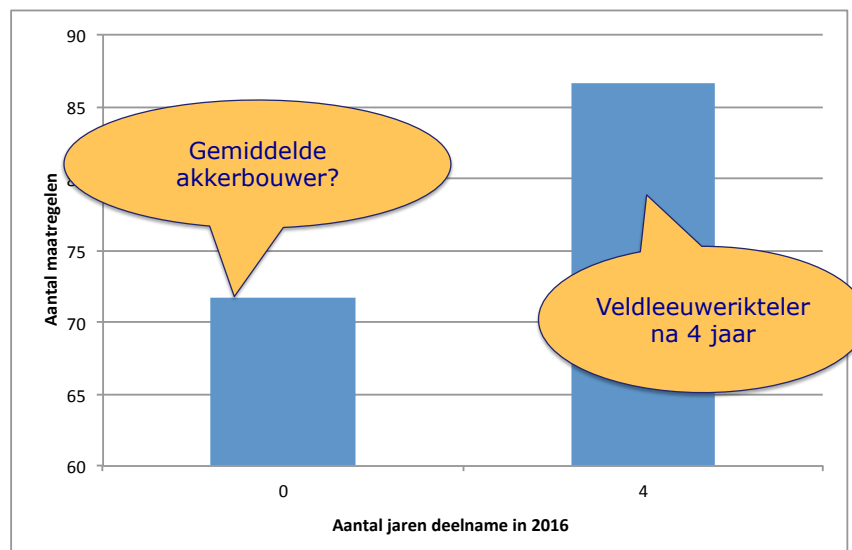

De impact van Veldleeuwerik: 15 jaar verder CLM – juli 2017

Wat heeft 15 jaar Veldleeuwerik opgeleverd? CLM zocht het uit door analyse van de duurzaamheidsprofielen 2015 en 2016, een vergelijking met trends in de reguliere akkerbouw, en door experts en telers te interviewen. Voor veel prestaties zijn geen harde cijfers te geven omdat die niet verzameld zijn, dan wel omdat "buiten" geen vergelijkbare statistieken te vinden zijn. Desondanks kunnen we wel deze conclusies trekken.

Veldleeuweriktelers zijn versnellers

Akkerbouwers die meedoen aan Veldleeuwerik werken als katalysator voor toepassing van duurzame technieken. Dankzij de systematische aanpak bouwen telers een bredere en diepere kennis op. En dankzij het netwerk van collega's met kennisdeling en voorbeeldwerking voeren ze sneller en makkelijker veranderingen door in het eigen bedrijf. Veldleeuweriktelers nemen gemiddeld ca 80 duurzaamheidsmaatregelen. Ze lopen daarmee voor op gangbare telers – een ruwe schatting is dat Veldleeuweriktelers ca. 15 meer duurzaamheidsmaatregelen nemen dan hun gangbare collega's.

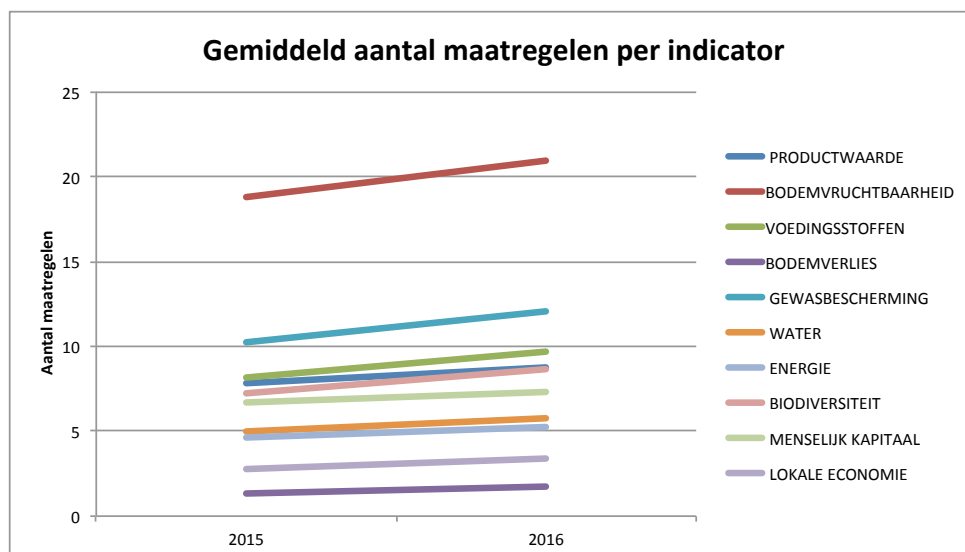

Figuur 1: Aantal maatregelen dat een net startende Veldleeuweriktelers neemt, vergeleken met een teler die 4 jaar meedoet. Aanname is dat de startende teler vergelijkbaar is met een gemiddelde akkerbouwer.

Bodem staat bovenaan

De telers nemen vanuit de meeste stappen gericht op bodemvruchtbaarheid (zie figuur 2). Om de bodem te ontzien, kiezen Veldleeuwerikboeren er voor om de vruchtwisseling niet te intensiveren, tegen de landelijke trend van meer rooivruchten in. Ook worden ze gezien als versnellers voor de toepassing van groenbemesters en voorjaarsbemesting. De inschatting is dan ook dat het organischstofgehalte bij Veldleeuweriktelers hoger is dan landelijk.

Na bodem krijgt gewasbescherming de meeste aandacht. De telers passen een reeks maatregelen toe, van driftarme technieken, emissiebeperkende maatregelen en beslissingondersteunende systemen. Dat doen andere akkerbouwers zeker ook, maar volgens de geïnterviewde experts nog minder vaak dan de Veldleeuwerik-collega's. Bijna 60% van de Veldleeuweriktelers past mechanische onkruidbestrijding toe; landelijk gebeurt dit op ongeveer 25% van het areaal.

Figuur 2: Aantal maatregelen die Veldleeuweriktelers nemen (Duurzaamheidsprofielen 2015 en 2016)

Energie en sociale inbedding

Ook op gebied van energie lopen Veldleeuweriktelers voorop. Ze passen allerlei technieken toe zoals LED-lampen, tunen van de trekker motor enz. Maar wat vooral opvalt is dat 50% van de Veldleeuweriktelers zonnecellen heeft, tegen 2% van het landelijk gemiddelde in de akkerbouw.

Op socio-economisch vlak is de Veldleeuweriktelers actief. Ca 10% van de boeren in Nederland is lid van een Agrarische Natuurvereniging; 38% van de Veldleeuweriktelers is lid van een ANV. En ca 31% van de telers ontvangt schoolklassen op het bedrijf, tegen een landelijk gemiddelde van 1,2%.

Op andere terreinen zoals waterkwaliteit en biodiversiteit weten we dat Veldleeuweriktelers veel maatregelen treffen, maar het is niet hard te maken dat zij daarbij beter presteren van gemiddelde akkerbouwers.

Profiel: hoe ziet een Veldleeuweriktelers zichzelf?

Een Veldleeuweriktelers is een duurzame ondernemer die werkt voor de lange termijn, die bewust overwogen keuzes maakt in open kennisuitwisseling met collega's en die niet bang is om van fouten te leren.

Aanbevelingen

Experts en CLM geven een aantal aanbevelingen:

- Behoud het goede (kennis delen, ketenpartners betrokken, ruimte voor eigen keuzes teler) en zoek ook vernieuwing.
- Blijf een organisatie van voorlopers, word niet te groot.
- Betrek ook jonge boeren.
- Bouw het internationale netwerk (verder) op.
- Haal meer uit samenwerking met ketenpartners.
- Zoek aansluiting bij marktcertificaten.
- Sla een brug tussen praktijkonderzoek en brede toepassing in de praktijk: demonstratieproeven.
- Maak de meerwaarde meer meetbaar: laat ook *output* en *outcome* zien.